

Kulturresevat i
Västerbottens län

FATMOMAKKE
KYRKSTAD

– en mötesplats i fjällmiljö

Strategisk samlingsplats

Fatmomakke kyrkstad består av kåtor, stugor, bodar och kyrka – vackert belägna vid Kultsjöns strand med utsikt mot Marsfjällets toppar, cirka 12 mil nordväst om Vilhelmina.

Hit kommer årligen ättlingar till samer och nybyggare, men också turister och forskare som fångas av den säregna platsen. Fatmomakke kyrkstad, som etablerades i slutet av 1700-talet, är en av Sveriges sexton bevarade kyrkstäder.

Fatmomakke har en lång historia som samisk mötesplats, strategiskt belägen mitt bland flera lapps katteland och goda fiskevatten. Det var lätt att ta sig till platsen, inte minst med båt. Vår- och hösthelgen var viktiga händelser, där kyrkan spelade en central roll. Samer och sedermera bönder har gått i mässa, blivit döpta, gift sig, samlats för husförhör, möten och sammanträden, idkat handel och umgåtts i Fatmomakke. Många träffade sin livskamrat här. Man mötte också överheten, såsom lappfogden, länsman och doktorn.

Politiska och frireligiösa budskap spreds så småningom också här. Fatmomakke har bytt skepnad flera gånger, med nya innebörder för sina besökare!

Världsunik bebyggelse

Kyrkstaden är genom sin bebyggelse unik med ett åttiotal sydsamiska kåtor, tjugostugor och kyrka. Hela området präglas av en enkel och fjällnära karaktär. Här är lätt att uppleva platsens säregna historia! En visningskåta hålls dessutom öppen för besökare och i en kyrkstuga visas utställningen "Att mötas i Fatmomakke". Övriga kåtor och stugor ägs till största del av privatpersoner, vilket man som besökare bör ta hänsyn till.

De äldsta kåtorna har successivt ersatts med nya, de flesta från 1900-talet. Det finns två huvudtyper; den äldre bågstångskåtan och ringkåtan från tiden efter 1930. Samernas förningshus byggdes år 1927, samma år som länsstyrelsens tjänstebostad. Tjugo år senare uppfördes Frälsningsarméns bönekåta. Äldst på kyrkplatsen är numera de timrade stugorna och kyrkan, byggda under 1800-talet.

Det finns spår efter ännu äldre bebyggelse, i form av härdar och förvaringsgropar. Några av dessa är lagskyddade fornlämningar.

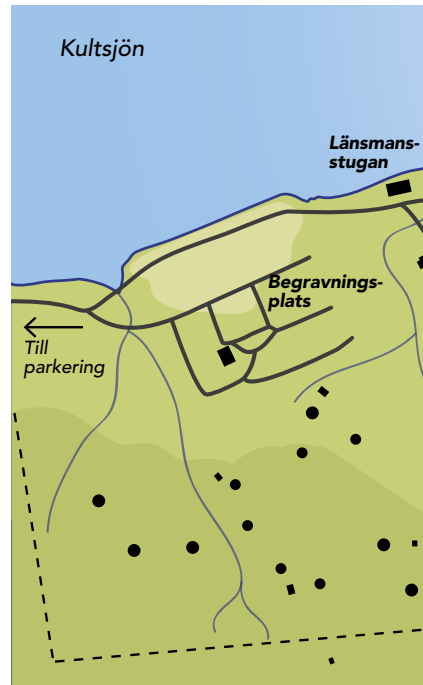

Kyrkstadstraditionen

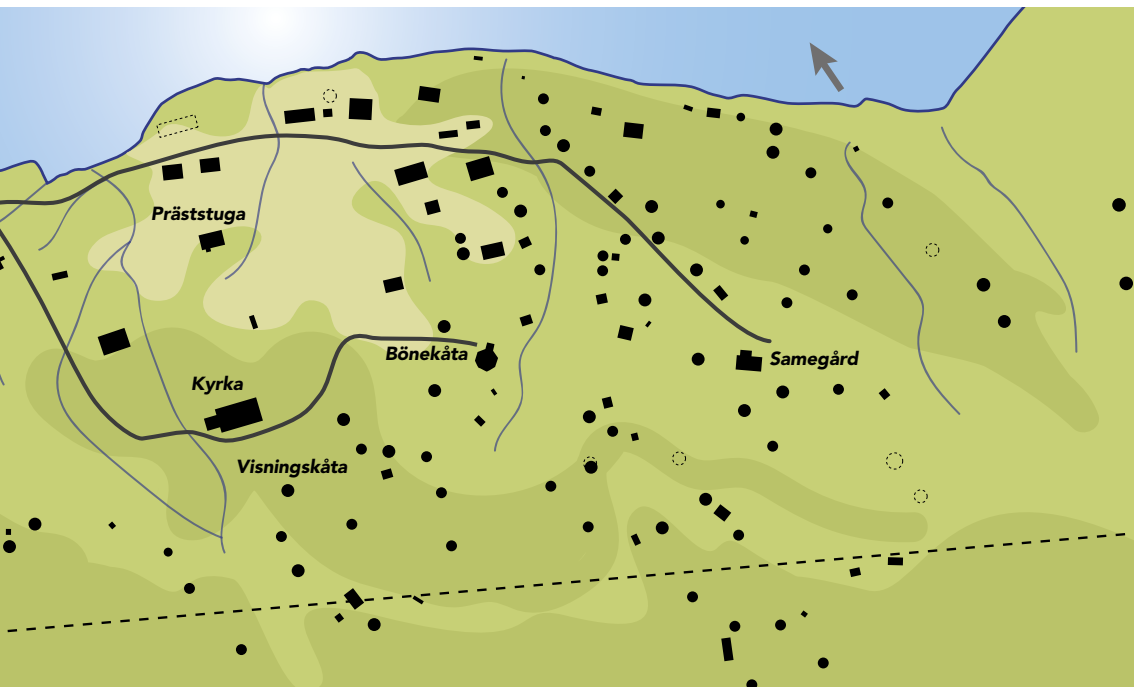
En kyrkstad är en samling byggnader för övernattnig i samband med kyrkobesök. De första kyrkstäderna inrättades vid kustens medeltidskyrkor. Traditionen har ett samband med reformationen – när kraven på kyrksamhet och kunskaper i kristendom ökade under 1500-talet blev det praktiskt för långväga besökare att ha en stuga i kyrkans närhet. Ofta byggdes både kyrka och kyrkstad på en plats som redan användes för handel och möten. Av Sveriges drygt 70 kända kyrkstäder anlades mer än hälften, närmare 50 stycken, i nuvarande Norrbottens och Västerbottens län.

Vårhelg i Fatmomakke på 1890-talet.

Vid fjällbygdens kapell, såsom i Fatmomačke, har det funnits utpräglade samiska kyrkstäder med kåtor att övernatta i under kyrkhelgerna. Samer omfattades också av plikten att besöka kyrkan, om än i begränsad omfattning på grund av ett nomadiserande liv. När kolonisationen tog fart från och med 1820-talet besöktes också kyrkplatsen av de bofasta bönderna i området. Så småningom timrade de upp övernattningsstugor på platsen. Antalet kyrkhelger ökade samtidigt från två till fyra per år och viss handel började förekomma i slutet av 1800-talet.

Ett kulturresevat

I juni 2014 bildades Västerbottens läns tredje kulturresevat, Fatmomakke kyrkstad. De andra är Rörlräks silänger i Norsjö kommun och Atoklimpen i Storumans kommun.

Syftet med resevatet Fatmomakke kyrkstad är att bevara och visa på kyrkstadens betydelse som andlig och mångkulturell mötesplats i Norrlands inland, med kontinuitet från 1700-talet fram till idag.

För att kulturresevatet ska fungera på ett bra sätt krävs vissa insatser, vilka anges i en skötselplan. Resevatet förvaltas av Länsstyrelsen Västerbotten. För mer information: www.lansstyrelsen.se/vasterbotten

Gör gärna ett besök för att uppleva det säregna och naturskönt belägna kulturresevatet, där skyltar och en utställning berättar mer om kyrkstadens bakgrund. Det är lättast att ta sig till Fatmomakke med bil. Från parkeringen leder en 500 meter hårdgjord gångstig fram till kulturresevatet.

Varmt välkommen!
Buerie Båeteme!

